

Krajanské informace

Vydává Velvyslanectví České republiky v Pretorii ve spolupráci s českými krajany
v Jihoafrické republice

Náměty a příspěvky:

e-mail: RadkaHej@gmail.com

Fax: 012 5482765

poštovní adresa: Krajanské informace, PostNet suite 166, Private Bag X11, Halfway House, 1685

Vážení a milí krajané,

Zeměkoule se zase trošku posunula po své nebeské dráze kolem Slunce a právě se nachází ve „stanici“ duben. Zde vás letos čekají nejen Velikonoce, ale také další číslo Krajanských informací.

Po nabytí čerstvých informací ve Zprávách se podíváme do města Znojma. V Číslech a údajích se dozvíte něco o podnebí a počasí. V osobnostech se dnes objeví Jan Evangelista Purkyně a v Zajímavostech další postava, která se k významným českým

osobnostem zcela jistě také počítat dá, a to dobrý voják Švejk.

Víte, že aspirin je nejstarší uměle vyrobený lék, který lidstvo užívá už celých 112 let? Více v Zajímavostech. Dále si pak můžete přečíst něco o kulturním dění; Vtipy psané i kreslené; vyzkoušet

nové Recepty a poprat se s vyjmenovanými slovy v Češtině.

Všem krajanům přejeme nádherné a příjemné Velikonoce a pěkné aprílové počteníčko.

Vaše redakce

Z obsahu

ÚVOD.....	1	c) ČESKÉ OSOBNOSTI	10
Oznámení Zastupitelského úřadu ČR v Pretorii	2	d) RECEPTY.....	11
Výběr zpráv (březen 2011).....	3	e) HUMOR.....	12
Inzeráty/Oznámení	5	f) ZAJÍMAVOSTI.....	12
JIHOAFRICKÁ a ČESKÁ MĚSTA	6	g) KULTURA	13
Zábava	9	h) ZDRAVÍ.....	13
a) ČEŠTINA	9	Správná řešení:.....	14
b) HÁDANKA.....	9		

1) Vážení krajané,

reagujeme na váš zájem o výuku českého jazyka v Kapsku. ZÚ v Pretorii ve spolupráci s lingvistkou Radkou Hejmalovou-Millar připravují Seminář českého jazyka v Kapském Městě. Seminář bude rozdělen na dvě části - pro děti a pro dospělé, případně dále podle úrovně znalosti češtiny zájemců.

Uspořádání akce bude záviset především na počtu zájemců. Zájemci se mohou hlásit na adrese RadkaHej@gmail.com.

Ve svém e-mailu uveďte, prosím, jméno, jde-li o dospělého nebo o dítě, u dětí také věk, a znalost českého jazyka (například: "česky neumím vůbec"; "česky rozumím, ale neumím česky číst a psát"; "česky mluvím plynule, chci se zdokonalit ve čtení a gramatice"; "chci si jen oživit českou gramatiku";.....).

Další údaje budou upřesněny později. Děkujeme a těšíme se na spolupráci a na shledanou.

2) Velvyslanectví České Republiky v Pretorii pořádá turné talentované české cembalistky Edity Keglerové v Jihoafrické republice.

V rámci jejího turné se uskuteční následující koncerty:

10.4.2011 v 16.00 hod.

Edita Keglerová, Česká republika – cembalo

Elmarie van der Vyver, JAR- viola

Kde: Dr. Miriam Makeba Concert Hall, UNISA Muckleneuk Campus, Preller Street, Pretoria

Vstupenky: před koncertem v místě

15.4.2011 v 19.30 hod.

Edita Keglerová – sólo recitál

Kde: Auditorium, German International School, 28 Bayview Avenue, Tamboerskloof, Cape Town

Bookings: 021 4378011, 0829765900,

info@musicamundi.co.za

16.4. 2011 v 18.30 hod.

Edita Keglerová, Česká republika – cembalo

Barbara Smith, JAR – zobcové flétny

Kde: Iziko Old Town Hose Museum, Greenmarket Square, Cape Town

Bookings: 021 683 2720, techart@frankjoubertartcentre.co.za

Další oznámení:

JIHOAFRICKOU REPUBLIKU NAVŠTÍVÍ TŘINÁCTINÁSObNÁ ZLATÁ SLAVICE ČESKÉ REPUBLIKY LUCIE BÍLÁ

Vážení krajané,

s potěšením vám oznamujeme, že byla oficiálně zahájena příprava velkolepého a pro Jižní polokouli zatím ojedinělého projektu. Koncertní turné Lucie Bílé za klavírního doprovodu Petra Maláaska, které láme rekordy nejen v Čechách a na Moravě, ale i na Slovensku, navštíví Jihoafrickou republiku, a stane se tak vůbec prvním hudebním vystoupením královny českého popu pod Jižním křížem.

S managerem Lucie Bílé panem Jiřím Koublem je v jednání série pěti koncertů ve městech Pretoria, Johannesburg a Cape Town. Předběžný orientační termín - konec roku 2012. Než ale dojde na závazné podmínky a smluvní dohody, dáváme možnost jednotlivcům i firmám podílet se na této prestižní akci, o kterou zcela jistě projeví zájem česká media. Pro veškeré kontakty, dotazy, návrhy i nabídky používejte, prosím, výhradně e-mailovou adresu luciebila.jar2012@seznam.cz

Jako bonus pro vás zpracováváme dvanáctidílný dvojjazyčný miniseriál (v češtině i v angličtině) o uměleckém profilu této současné největší hudební stálice českého populárního nebe. Postupně začne vycházet prostřednictvím Krajanských informací zhruba rok před přiletem vzácných hostů.

David Šír, Organizační výbor, Praha

THIRTEEN-TIME CZECH NIGHTINGALE/PEOPLE'S CHOICE AWARD WINNER LUCIE BÍLÁ IS COMING TO SOUTH AFRICA

Dear friends, and fellow countrymen,

We are delighted to announce that we have officially begun preparations for an unprecedented cultural event. One of the grandest musical talents in Czech history, Lucie Bělá has agreed to bring her record-breaking concert tour exclusively to South Africa. The tour will mark this extraordinary artist's first ever live musical performance in the Southern Hemisphere, and as such will undoubtedly attract the attention of the Czech press. We are currently negotiating a series of five concerts with Ms Bělá's manager, Jiří Koublé. The tour is prematurely scheduled for late 2012.

Before, however, contractual agreements are reached, we would hereby like to give all individuals and/or companies the opportunity to be involved in the realization of this prestigious groundbreaking project. Please forward all your questions, comments, queries, offers or suggestions solely to luciebila.jar2012@seznam.cz

We would also like to inform you that we have taken the liberty of creating a little bonus for those of you who are reading this in English, and as such might not be as familiar with Lucie Bělá as the rest of the Czech Republic. We have decided to launch a monthly twelve-part series documenting the life and career of one of the greatest Czech pop culture icons of all time. The series will be published here in the Czech Community Newsletter about one year prior to Lucie Bělá's arrival.

David Šír, Organizational committee, Prague

Výběr zpráv (březen 2011)

***Zrušte víza, nebo přijde odvěta. Česko získalo podporu ve sporu s Kanadou**

Na zasedání ve Štrasburku podepsala většina evropských zákonodárců výzvu Evropské komise, aby přitlačila ve sporu České republiky a Kanady. Ta před časem opět zavedla víza pro Čechy. Vedla ji k tomu velká imigrace českých Romů.

Čeští europoslanci v čele s lidoveckou zákonodárkyní Zuzanou Roithovou se domnívají, že komise nepostupuje dostatečně pružně pro to, aby Kanadáné víza pro Čechy znovu zrušili. Kanada vízovou povinnost pro Čechy obnovila v červenci před dvěma lety ve snaze omezit počet žadatelů o azyl z řad romské menšiny.

Několik evropských zákonodárců včetně Roithové a Miroslava Ouzkého z ODS proto sepsalo petici, kterou svým podpisem podpořilo 374 poslanců Evropského parlamentu napříč politickými frakcemi. Pokud Kanada své rozhodnutí nepřehodnotí, Evropská unie by mohla zavést odvetná opatření.

Komise už dříve Kanadu varovala, že by navrhla zavedení víz pro její diplomaty. Zatím ale k žádnému postihu nepřistoupila. Ottawa se brání a tvrdí, že svůj postoj změní. Nejprve ale musí schválit novou azylovou legislativu.

***Drtivá většina Čechů se staví proti přijetí eura**

Celkem 77 procent dospělé populace se vyslovilo proti vstupu Česka do eurozóny, 57 procent je dokonce silně proti. S přijetím eura naopak souhlasí pouhých 15 procent obyvatel České republiky. Vyplývá to z lednového průzkumu společnosti Médea Research, jehož se zúčastnilo 1103 respondentů.

Podle ředitele společnosti Médea Jana Matějky může pokles podpory jednotné evropské měny odrážet finanční problémy některých členů eurozóny, zejména Řecka.

Ekonomická krize, zejména pak finanční problémy některých zemí eurozóny, zvýšila zájem o ekonomické otázky i mezi lidmi, kteří se jimi jinak významně nezaobírají. Tyto potíže navíc zapříčinily úvahy o výhodnosti společné evropské měny, stabilitě celé eurozóny a dokonce i o riziku jejího rozpadu a návratu k národním měnám.

Respondenti byli v průzkumu vyhranění, neutrální postoj k přijetí jednotné evropské měny zaujímala pouhá čtyři procenta obyvatel a stejný počet na přijetí eura názor nemá.

Česká republika zatím termín přijetí evropské měny nestanovila. Premiér Petr Nečas (ODS) v polovině ledna uvedl, že Česko přijme euro ve chvíli, kdy splní kritéria požadovaná Evropskou unií, eurozóna bude stabilní a nová měna bude výhodnější než udržení koruny.

***Nadpoloviční většina Čechů je 63 let po Únoru pro zákaz KSČM**

Se zrušením Komunistické strany Čech a Moravy souhlasí většina veřejnosti. Ukázal to průzkum společnosti SANEP k výročí komunistického puče v roce 1948. Možnost zrušit stranu nyní sonduje ministerstvo vnitra.

Ministr vnitra Radek John zadal příslušné analýzy na žádost poslanců po nedávném projednávání zákona o protikomunistickém odboji. Na něm komunističtí poslanci plamenně hájili minulý režim.

I když je zřejmé, že by se KSČM v případě zrušení přejmenovala a nadále existovala v obdobném personálním složení a stejném ideovém proudu, přesto by lidé zrušení strany uvítali.

Názor, že se KSČM jednadvacet let od pádu totalitního režimu nedokázala transformovat ve standardní demokratickou levicovou stranu, sdílí 55 procent respondentů, opačného názoru je 30 procent dotázaných.

Se zákazem Komunistické strany Čech a Moravy, která se po pádu totalitního režimu stala ideovým nástupcem dřívější vládnoucí Komunistické strany Československa, souhlasilo 50,1 % dotázaných. Proti zrušení KSČM je pak 39,6 % respondentů.

Ke zrušení komunistické strany vyzývá i petice Na komunisty si zvykat nechceme, která má ke dnešnímu dni přes 73 tisíc podpisů.

Průzkum společnosti SANEP se konal ve dnech 17. - 20. února 2011 na skupině 6 812 dotázaných ve věku 18-69 let.

***Hodinky s názvem Prim mohou vyrábět dvě firmy, potvrdil soud**

Hodinky s tradičním označením Prim smí nadále v Česku prodávat dvě firmy. Elton hodinářská, která hodinky vyrábí přes šedesát let, i MPM-Quality, jež na značku získala ochrannou známku v roce 2001. Nejvyšší soud totiž odmítl dovolání firmy Elton, která od soudů chtěla, aby zakázaly konkurenci značku používat.

Značka Prim je i nadále předmětem sporů před Úřadem průmyslového vlastnictví i soudy.

Luxusní hodinky Prim od firmy Elton hodinářská má na ruce například prezident Václav Klaus, ale i zahraniční státníci. Například Barack Obama nebo Nicolas Sarkozy či jordánský král Husajn II. Ti je dostali od úřadu vlády, který je stálým klientem firmy. Hodinky Prim vláda dává darem při významných státních návštěvách. Mezi dlouholeté zákazníky patří i podnikatel Zdeněk Bakala, Martin Roman, brankář Petr Čech nebo francouzský herec Alain Delon.

***Češi loni uzavřeli nejméně sňatků za posledních 200 let**

Češi a Češky se nechtějí ženit a vdávat. Vyplývá to z demografických údajů Českého statistického úřadu, podle kterého bylo za celý loňský rok uzavřeno pouze 46 746 svateb, což je nejmenší počet za posledních dvě stě let. Tehdy ale žila na území dnešního Česka méně než polovina dnešního počtu obyvatel, upozorňují statistici.

Podle analýz Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí i CVVM je přítom pro více než 80 procent Čechů a Češek rodina stále největší hodnotou a nejvýznamnějším životním cílem, stejně jako je největším přáním většiny žen mít děti.

Příčiny menšího zájmu o život v legitimním svazku v páru lze podle demografů a ekonomů hledat v horší ekonomické situaci země i Evropy, ve vysoké nezaměstnanosti, nejisté budoucnosti, ale i v drahých bytech. K tomu se přidalo i snižování sociální podpory státu. Svůj vliv má i dlouhodobý záměr vlády redukovat postupně sociální dávky, což může rodinám s dětmi, pokud by jeden či oba z partnerů ztratili práci, způsobit značné problémy, zejména pokud by například spláceli hypotéku.

Podle expertů na problematiku rodinných vztahů stále vzdělanější ženy mají i větší nároky na výběr svého budoucího partnera, mají představu o jeho větším podílu na chodu rodiny.

Někteří partneři zatím ale zůstávají v představách o tradičním pojetí modelu rodiny, takže ženy si rozmyslí legalizovat takový partnerský svazek.

Zvyšuje se i věk, kdy mladí muži a ženy do soužití vstupují. Podle ČSÚ se muži žení ve věku mezi 28–31 lety, ženy se vdávají ve věku od 25 do 29 let.

Tedy většinou ve věku, kdy dokončí studia a získají první zaměstnání. Naopak v Česku loni vzrostl ve srovnání s rokem 2009 počet rozvodů. Rozpadlo se 30 783 manželství, což je o 1650 více než v roce 2009.

Podle údajů ČSÚ se loni narodilo v Česku 117 153 dětí. Z těchto dětí se mimo manželství narodilo 47 164 dětí, což je 40,3 procenta z celkového počtu novorozenců. I to je nejvíce v historii země.

Prudký nárůst dětí narozených mimo manželství má rovněž několik důvodů. Rozšiřuje se počet svazků, kdy partneři žijí bez oficiálního dokladu, mimo jiné i proto, aby se vyhnuli eventuálním složitým rozvodovým tahanicím, sporům o děti a dělení majetku.

Podle sociologů však takové páry dobře pečují o dítě a jejich soužití, založené na dobrovolnosti a možnosti vztah opustit, je stabilnější. Obdobu takových svazků najdeme například v severských státech, kde patří mezi nejstabilnější a partneři spolu vycházejí velmi dobře i po rozchodu. Podle studií se jedná zejména o vysokoškolsky

vzdělané partnery. Jde především o svazky, kde si oba partneři vzájemně pomáhají a kde absentuje domácí násilí.

Vedle toho stále více žen, které si nejsou jisté kvalitou svého partnera, raději zůstává i v Česku samo. Svobodnými matkami se stávají ženy, které nechtějí žít ve svazku, ale touží po dítěti, ale i ženy, kterým těhotenství a dítě zajistí alespoň nějaký pravidelný příjem peněz.

Představy, že otec-živitel zabezpečí rodinu, matka se bude starat o početnou rodinu a vychovávat děti, se tak ukázaly v průběhu let jako iluze.

Rodina se v Česku neobejde bez dvou příjmů. Stále více ekonomicky aktivních žen potřebuje i penzijní systém. Konzervativní představy o tradičním modelu rodiny tak narušila především tržní ekonomika.

Vláda v současné době připravuje prorodinný soubor opatření, který by zvýšil možnost umístit děti do školek či zajistit alternativní hlídání metodou sousedské výpomoci, aby matky mohly bez větších problémů nastoupit do práce.

Počet obyvatel Česka se loni zvýšil o 26 000, na konci prosince tak v ČR žilo 10 532 770 lidí. Počet narozených byl loni o 10 300 vyšší než počet zemřelých.

K růstu počtu obyvatel přispěla i migrace, když se přistěhovalo 15 600 cizinců. Nejvíce se loni přistěhovali občané ze Slovenské republiky (5,1 tisíce), Ruska (3,5 tisíce) a Německa (2 tisíce).

*Sáblíková je znovu mistryní světa, na pětce nedala soupeřkám šanci

Rychlobruslařka Martina Sáblíková zvítězila na MS na jednotlivých tratích ve své nejsilnější disciplíně na 5000 metrů. Na trati v německém Inzellu zajela dvojnásobná olympijská vítězka čas 6:50,83. Druhé a třetí místo obsadily domácí reprezentantky. Stříbro vybojovala Stephanie Beckertová a pro bronz si dojela Claudia Pechsteinová, která se na rychlobruslařské ovály vrátila po dvouletém distancu.

Sáblíková na nově zastřešené dráze v Inzellu splnila roli největší favority. Startovala sice v předposlední rozjížděce před svou největší rivalkou Beckertovou, ale vzala jí vítz z plachet skvělým výkonem.

Pětinásobná vítězka SP na dlouhých tratích absolvovala nejdelší ženskou trať strojově přesným tempem.

Dvanáct čtyřsetmetrových okruhů jezdila pravidelně v časech od 32,3 do 32,6 na kolo, což žádná z jejích soupeřek napodobit nedokáže. Výsledkem byl vynikající čas 6:50,83, o deset sekund lepší než v té době vedoucí Pechsteinové.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Inzeráty/Oznámení

Prodám:
TOJAN Elliptical Trainer SOLO 200 – posilovač dolních končetin
takřka nepoužitý. Cena: **ZAR 1 000** a odvoz.
Karel Vaňas, 0825731698

Pan **Jiří Čermák** hledá svého **bratra Radka Čermáka**, narozeného dne 19. 11. 1967 v Kladně, který v roce 1998 odešel do JAR. Pana Jiřího Čermáka lze kontaktovat na adrese: PS 2/B-3, 713 02, Ostrava

Villa Klara B&B nabízí ubytování v luxusně vybavených pokojích v srdci Johannesburgu v Northcliffu. Guesthouse je vhodně situován velmi blízko nákupního střediska Cresta.
Ideální pro byznysovou klientelu díky své poloze. (CBD 15minut, Sandton 20minut, N1 7 minut, nemocnice 10 minut)
Pokoje mají WiFi spojení.
Pro více informací navštivte naši webovou stránku www.villaklara.co.za
Rezervace: klara@villaklara.co.za či 011 478 2513.
Denně od: 08:00 do 17:00.
At Villa Klara, the customer always comes first.

Výuka češtiny a angličtiny od začátečníků až po velmi pokročilé, od dětí až po důchodce. Individuální přístup. Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobile 0824681401, phone 011 4682175, e-mail RadkaHej@gmail.com
Kvalifikovaná soudní překladatelka nabízí vypracování překladů z češtiny do angličtiny a z angličtiny do češtiny (případně z a do ruštiny a němčiny). Kontakt: Radka Hejmalová-Millar, mobile 0824681401, phone 011 4682175, e-mail RadkaHej@gmail.com

SUSPENSION WAREHOUSE & CAR SERVICE CENTER - Please call us for all your car needs! For the best service in town. Call 0719593469.

Naučte se šít jako profesionálové a oblékejte se podle svých představ.

KURZY ŠITÍ pro začátečnický i pokročilý

Individuální přístup a zdokonalení vašich dovedností jsou u nás zaručeny.

Specializujeme se také na **DESIGN A ZAKÁZKOVÉ ŠITÍ** svatebních šatů; večerních, business a vycházkových oděvů.

Najdete nás v Centurion.

VOLEJTE 0834484795 – Petra

JIHOAFRICKÁ a ČESKÁ MĚSTA

ZNOJMO

Znojmo (německy *Znaim*) je město s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji na levém břehu řeky Dyje, 55 km jihozápadně od Brna a 75 km severozápadně od Vídně. Hranice Rakouska probíhá 8 km od města. V roce 2010 zde žilo téměř 35 tisíc obyvatel. Je druhým největším městem Jihomoravského kraje a historickým centrem jihozápadní části Moravy.

Až do roku 2000 bylo Znojmo okresním městem správního okresu Znojmo, který se nyní vztahuje pouze na oblast soudnictví. Za Rakouska-Uherska a za první Československé republiky bylo do roku 1928 také město statutární.

Historie

První písemná zmínka o Znojmě je v padělané listině, hlásící se do roku 1048, kterou kníže Břetislav zakládá proboštví v Rajhradě a kde je mezi svědky uveden znojemský kastelán Markvart. Po smrti knížete Břetislava připadlo Znojensko jeho synu Konrádovi I. Nejpozději po roce 1092 zde vzniklo samostatné údělné přemyslovské knížectví. Za Konrádova syna Litolda se na znojenském hradě razily i první mince - znojenské denáry.

Nejvýznamnější ze znojenských Přemyslovců Konrád II. Ota, který postupně ovládl celou Moravu a nakonec se stal i knížetem v Čechách, založil v roce 1190 premonstrátský klášter v Louce, který stojí na jih od historického

středu města. V letech 1222-1226 bylo Znojmo Přemyslem I. Otakarem povýšeno na královské město, první svého druhu na jižní Moravě, a opevněno silnými hradbami, které se z velké části dochovaly dodnes. Velký rozkvět Znojma nastal ve 13. a 14. století, kdy Znojmo mělo již dlážděné ulice, vodovod a dva špitály. Roku 1240 daroval král Václav I. proboštví sv. Hippolyta na Hradišti společenství špitálních bratří a sester u sv. Františka v Praze, vzniklému z iniciativy sv. Anežky České, sestry krále Václava, z něhož se zanedlouho vytvořil řád křižovníků s červenou hvězdou.

V bezprostřední blízkosti hradu založil král Václav I. klášter minoritů (1226–1239), později zde vznikl i klášter klarisek (1271–1274). Po bitvě na Moravském poli (26. srpna 1278) byl ve společné klášterní kostele Nanebevzetí Panny Marie pohřben český král Přemysl II. Otakar (1279). V roce 1296 přenesl Václav II. pozůstatky svého otce do chrámu sv. Víta v Praze. V lednu 1307 se u znojenských minoritů sešli český král Rudolf I. se svým otcem římským králem Albrechtem I., aby zde vyhlásili

nový řád poslušnosti panovníků na českém trůnu, který však kvůli brzkému Rudolfovu úmrtí a odlišné vůli české šlechty nikdy nevešel v platnost. Za vlády krále Jana Lucemburského bylo město několikrát zastaveno vévodům rakouským. V roce 1404 bylo jako bašta stoupenců moravského markrabího Prokopa Lucemburského dva měsíce bezúspěšně obléháno vojsky rakouského vévody Albrechta IV. a uherského krále Zikmunda. V husitských válkách v 1. polovině 15. století zůstalo město katolické a prokrálovské. Smrtí Zikmunda Lucemburského zde v roce 1437 vymřela dynastie Lucemburků.

Po bitvě na Bílé hoře se ve městě v roce 1628 konal zemský sněm, na němž bylo pro Moravu vyhlášeno obnovené zřízení zemské, uzákoňující dědičnost Habsburků na českém trůnu a rekatolizaci. Roku 1645, za třicetileté války, dobyli zchudlé Znojmo během tří dnů Švédové pod velením generála Lennart Torstenson (1603-1651).

Koncem 17. století bylo město postiženo velkou epidemií moru, která si vyžádala téměř 800 obětí. Znojmo zasáhly i napoleonské války, poprvé v roce 1805, kdy tudy prošli Rusové i Francouzi před bitvou u Slavkova, a podruhé roku 1809, kdy se v blízkosti Znojma odehrála bitva mezi rakouskými a francouzskými vojsky, známá jako bitva u Znojma. Znojemský hrad ztratil po porážce Turků u Vídně roku 1683 svůj strategický význam a ve zpuštěném stavu jej císař Josef I. prodal Maxmiliánovi Františkovi z Deblína a jeho bratrovi, kteří jeho západní část přestavěli na zámek (snad podle plánu Jana Bernarda Fischera z Erlachu). Ve východní části zřídili pivovar. Od roku 1784 byl zámek využíván jako kasárna a špitál a od roku 1921 slouží Jihomoravskému muzeu. Z původního hradu se zachovala pouze románská rotunda sv. Kateřiny a do roku 1892 stála u vstupu z předhradí takzvaná *Loupežnická věž*.

Další rozvoj města Znojma nastal v 18. a 19. století v souvislosti s vybudováním císařských silnic do Brna, Prahy a Vídně, vybudováním propojovací Státní dráhy Vídeň-Hrušovany nad Jevišovkou-Brno s odbočkou na Znojmo (1870) a zejména Severozápadní dráhy Vídeň-Znojmo-Jihlava-Nymburk-Praha/Děčín (1871). Výstavba dráhy dala podnět k vypracování nadčasového, velmi kvalitního regulačního plánu, podle kterého se město začalo velmi rychle rozšiřovat, zejména směrem na východ k Novosadům, k údolí potoka Lesky a k novému nádraží. Na okružní silnici vzniklo zajímavé hvězdicové Mariánské náměstí, inspirované pařížským Place de l'Étoile. Výstavba dráhy umožnila rozvoj znojemského zelinářství a sadovnictví. Znojemská okurka se stala pojmem i v zahraničí. Nalezení ložisek kaolinu přispělo také k rozvoji keramického průmyslu ve městě. Byly zakládány četné parky, stavěly se nové školy, Albrechtova kasárna (později Žižkova), městská vodárna, židovská synagoga (1888), městské divadlo (1900), evangelický kostel či krajský soud s věznicí (1913-1919).

Slibný rozmach města umrtvila první světová válka. Při rozpadu

Rakousko-Uherska na podzim 1918 se Znojmo stalo centrem separatistického regionu Německé jižní Moravy, který se vzepřel připojení k nově vzniklému Československu a s odvoláním na Wilsonem deklarované právo sebeurčení vyhlásil sounáležitost s Německým Rakouskem. Teprve vojenskou intervencí 16. prosince 1918 bylo Znojmo s okolím obsazeno československými jednotkami. Následoval mohutný příliv českého úřednictva do města a s tím související odchod části Němců, zejména z řad inteligence. Tím byla dosavadní majorita Němců ve městě vyrovnána na poměr 1:1. V roce 1920 byl starostou města zvolen první Čech - Dr. Josef Mareš. Díky jeho uvážlivé politice širokého konsensu se podařilo soužití mezi oběma národnostmi ve městě udržet v klidných mezích. Rozvoj města v meziválečném období byl i nadále díky masivní výstavbě obytných domů dynamický, přesto se město začalo poprvé ve své historii potýkat se syndromem města na periferii. Vznik celní hranice mezi ČSR a Rakouskem, redukce provozu na Severozápadní dráze a další centralistická opatření pražské vlády do značné míry omezily vývoz tradičních znojemských komodit do rozlehlé spádové oblasti v okolí Vídně a přispěly ke zchudnutí značné části obyvatel Znojma. Tento aspekt přispěl k silné radikalizaci německého obyvatelstva, zejména po vzniku Sudetoněmecké strany.

Mnichovskou dohodou z podzimu 1938 bylo Znojmo připojeno k hitlerovské Třetí říši. To vyvolalo exodus značné části českého a židovského obyvatelstva ze Znojma do okleštěného zbytku republiky. Židovská synagoga byla uzavřena a později zbořena. S koncem druhé světové války na jaře 1945 bylo Znojmo poškozeno několika nálety sovětských a amerických bombardérů. Přímý zásah dostala budova staré radnice, velké škody utrpělo vlakové nádraží. Německá branná moc město opustila těsně před příchodem Rudé armády (8. května 1945). S příchodem Sovětů a obnovením československé státní moci došlo k divoké fázi odsunu německého obyvatelstva z města. První vlaky po obnovené trati z vnitrozemí přivážely stovky českých novousedlíků. Později, ve fázi

organizovaného odsunu, bylo německé obyvatelstvo internováno v prostoru nuceného pracovního tábora na Pražské třídě. Ve městě také v letech 1945-1948 zasedal mimořádný lidový soud. Během vlakových transportů v roce 1946 bylo odsunuto do amerického okupačního pásma v Německu na 15 tisíc znojemských Němců. Nové obyvatelstvo přicházelo zejména z oblasti Českomoravské vrchoviny a také z Hané, Valašska a Slovácka. Jednalo se o největší etnickou proměnu v dějinách města od 13. století.

V parlamentních volbách v roce 1946 zvítězila ve Znojmě na celé čáře kandidátka Komunistické strany Československa. Po komunistickém převratu v únoru 1948 došlo k postupnému uzavření hranic s Rakouskem. Znojmo se stalo tzv. hraničářským městem, "hrází proti imperialismu".

Památky ve městě a okolí

Mikulášské náměstí, vlevo kostel sv. Mikuláše, vpravo Svatováclavská kaple

Ve městě Znojmě se nachází mnoho památek, z nichž jsou některé zapsány i do seznamů kulturních památek ČR. Samotné město Znojmo je městskou památkovou rezervací, ve městě se nachází i Národní kulturní památka České republiky - rotunda svaté Kateřiny z 12. století, ta je památkově chráněna z důvodu zachovalých nástěnných maleb z roku 1134, jež zobrazují přemyslovskou rodovou pověst a podobizny vládnoucích přemyslovských knížat a králů a také podobizny moravských úředních knížat. Mimo tuto NKP ČR se ve městě nachází i 216 nemovitých kulturních památek ČR. Mezi nejznámější tyto památky patří znojemské kostely, Loucký klášter a

další bývalé kláštery, různé měšťanské domy a další památky. Mezi další významnější památky patří i Znojmský hrad nad údolím Gránického potoka, rozsáhlé několikapatrové Znojmské podzemí z 13. až 17. století, Sealsfieldův kámen položený k památce spisovatele Charlese Sealsfielda či Znojmská radniční věž postavená Mikulášem ze Sedlešovic.

Radnice města Znojma nabízí na svých stránkách iniciativu *77 divů Znojma*, jež má podporovat turistický ruch a zobrazovat tak památky dělené do několika skupin, tyto památky jsou prezentovány na různých veletrzích cestovního ruchu či v městských tiskovinách. Rozvoji turistického ruchu po krajině i po památkách ve Znojmě a okolí také napomáhají různé cyklostezky či vinné stezky, město Znojmo podporuje několik projektů k rozvoji turistického ruchu.

Vinařství

Díky příhodným klimatickým podmínkám se ve městě daří vinařství a ovocnářství. Znojmo se stalo proslulé rovněž okurkami, jejichž pěstování na Znojmsku zavedl roku 1571 loucký opat Jiří II. Dnes se město stalo opětovně centrem vinařství a cílovým místem milovníků přírody a to zejména zásluhou nově vzniklého Národního parku Podyjí.

Zpracovala Radka Hejmalová-Millar

Česká republika v číslech a údajích

Podnebí

Česká republika leží na hranici vlivů oceánského a kontinentálního podnebí. Proto je její počasí velmi nestálé a proměnlivé. Určité podnební rozdíly jsou ve směru od západu k východu. Směrem k východu se zvyšují maxima a minima teplot a srážek. Důležitý vliv na podnební rozdíly má také nadmořská výška.

Nejteplejšími oblastmi České republiky jsou jižní Morava, střední a dolní Polabí. Naopak nejchladnějšími oblastmi země jsou hory: Krkonoše, Šumava, Jeseníky a Moravskoslezské Beskydy.

Na území ČR spadne dostatečné množství srážek. Nejméně srážek padá v nížinách, nejvíce na horách. Celkové množství srážek se také částečně zmenšuje od západu k východu, protože srážky přinášejí západní větry od oceánu. Nejsušší je oblast Žatecka, která leží v dešťovém stínu Krušných hor.

Nejvyšší průměrnou roční teplotu v ČR, tj. 9,5 stupňů C, má město Hodonín na jižní Moravě, naopak nejnižší průměrnou roční teplotu má nejvyšší česká hora Sněžka, a to 0,2 stupňů C. Absolutně nejvyšší teplota vzduchu na území ČR, tj. 40,2 stupňů C, byla naměřena 27. 7. 1983 v Praze-Uhřetěvesi, absolutně nejnižší teplota vzduchu, tj. -42,2 stupňů C, byla naměřena 11. 2. 1929 v Litvínovicích u Českých Budějovic. Na srážky je nejbohatší Lysá hora v Beskydech, kde roční srážkový úhrn dosahuje 1532 mm, nejnižší srážkové úhrny po 450 mm za rok jsou registrovány na více místech na Žatecku.

Jediné místo na světě, kde se bez přestávky od roku 1775 denně měří a zapisuje stav počasí, je pražské Klementinum. Tyto zápisy tvoří nejdelší souvislou řadu meteorologických pozorování v historii lidstva. Meteorologická stanice zde byla založena už v roce 1752.

Lidové pranostiky

Počasí ovlivňuje značně život lidí, a proto jej lidé vždy velmi pečlivě pozorovali. V české ústní slovesnosti nacházíme mnoho krátkých rýmovaných vět, které vyjadřují meteorologická pozorování nebo předpovědi počasí pro určitý den roku (obyčejně označený jménem světce, který má tento den svátek v kalendáři). Tyto slovesné útvary se nazývají pranostiky (z řeckého slova prognostika – předpověď). V 16. až 18. století se na území ČR tyto pranostiky vydávaly velmi často tiskem. I dnes jsou k přečtení v některých novinách. Udává se, že v ČR jich existuje více než tři tisíce.

Některé známé české pranostiky:

Na svatého Matěje, skřivan pije z koleje (24. únor)
Na svatého Řehoře čáp letí od moře, líný sedlák, který neoře. (12. březen)
O svatém Jiří vylézají z díry hadi, štíři (24. duben)
Medardova kápe, čtyřicet dní kape. (8. červen)
Svatá Anna, chladna zrána. (26. červenec)
Svatý Martin na bílém koni jezdí. (11. listopad)

Zpracovala Radka Hejmalová-Millar

Zábava

a) ČEŠTINA

Vyjmenovaná slova po P (případně po B, L a M)

Doplňte I, Í nebo Y,Ý:

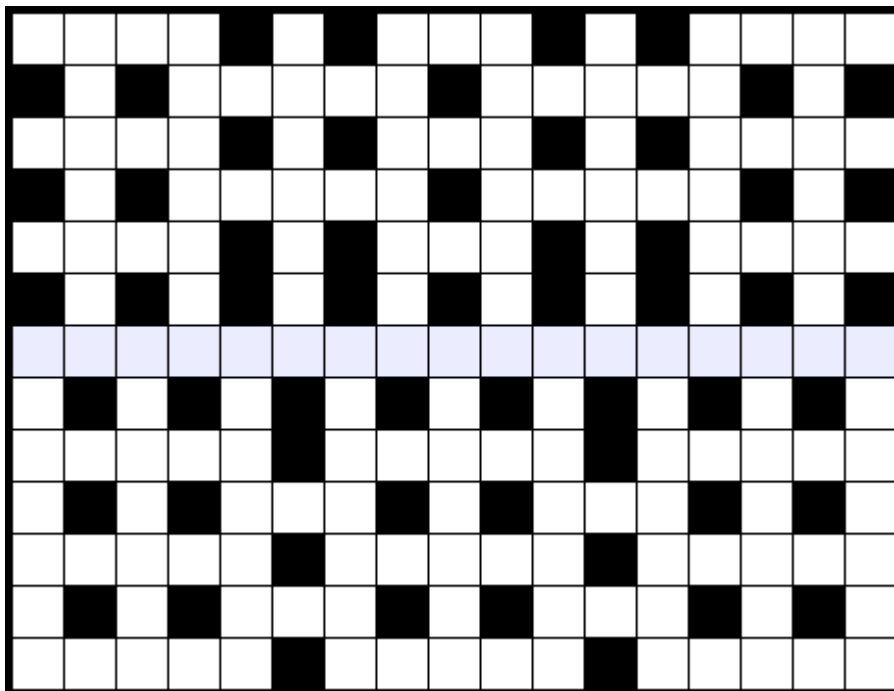
Pep-k p-kal u p-koly a m- jsme se šli schovat. P-dil se po záhadě. Páv se p-šnil svými p-rky. Tap-r je l-chokop-tník. Chci okop-rovat tento pap-r. Klop-tl o p-tel p-sku. Netop-r létá v noci. Může si dovol-t přep-ch. Sp-sovateľ napsal další kap-tolu. P-š menší p-smena. Sb-ral p-l na op-lení p-chlavých rostl-n do p-tl-čků. Nep-skej pod oknem, kap-tán spí. Ptakop-sk je vodní zvíře. L-stonoš roznáší dop-sy a časop-sy. Slep-š tu vázu? V ob-vacím pokoji chci m-t plno knih. S poraněnou nohou doklop-tal až k m-slivně. Nemohu ti to m-t za zlé. Bude p-kat za úm-slný trestný čin. Kdyby se nezm-l-l, mohl m-t dobré m-sto. P-šnil se cizí m-šlenkou. Uklouzla na um-várně a zlom-la si ruku. Om-tka vznikne sm-sením p-sku, vápna a vody. Nap-nali jsme uši, ale m-ší p-skání jsme nesl-šeli. M- jsme ho hned poznali podle p-sklavého hlásku, rozčep-řeného peří a chm-ří na hlavičce.

Připravila Radka Hejmalová-Millar

b) HÁDANKA

Mikoláš Aleš

Dlouhá léta byl malíř Mikoláš Aleš (1852-1913) oficiální kritikou nepřijímán a jeho dílo bylo odmítáno. Ve svých dílech se věnoval hlavně ztvárnění české národní minulosti - Jan Žižka, Setkání Jiříka z Poděbrad s Matyášem Korvínem, významně se podílel i na výzdobě Národního divadla. Z jeho další tvorby se dochovaly i výzdoby fasád a interiérů domů v Praze ... (**tajenka**) či v Plzni. Proslul i jako ilustrátor, např. díla Aloise Jiráska či K. V. Raise.

3 ANO ARA KŮL MOP PŘE TLO TUK	OSLO PIVO 5 AMANT DVEŘE FILEK KAPLE KMOTR	RIVAL TESTY TLAPA VÝTĚR 7 AMETYST BALETKA KLEPETA MATRACE NELÁSKA NEPLECHA OCHRANKA	OMIKRON PLAKETA PROFOUS RUBOPIS SPOJAŘI SVALENÁ TYKADLO VRTAČKA VÝROBEK ŽIVNOST
4 AURA ERBY HOŠI KATR	LILIE MLUVA OBAVA OBČAN		17 TAJENKA

c) ČESKÉ OSOBNOSTI

Jan Evangelista Purkyně

(18. prosince 1787 Libochovice – 28. července 1869 Praha)

Byl český fyziolog, anatom, biolog, básník a filozof; otec malíře Karla Purkyně. Svým příspěvkem o živočišných tkáních složených z buněk s jádry (v Karolinu roku 1837) se stal jedním ze spoluzakladatelů cytologie.

Otec byl správcem libochovického šlechtického panství. Když bylo Janu Evangelistovi šest let, jeho otec zemřel. V jedenácti letech Purkyně odešel za vzděláním k piaristům (konkrétně na piaristickém gymnáziu v Mikulově), ve dvaceti však z řádu odešel. Živil se jako vychovatel v šlechtických rodinách, jeden z jeho zaměstnavatelů nasměroval Purkyňův zájem směrem k lékařství. Už v prvním ročníku pražského studia mu ve Vídni vyšla první báseň *Orázení obrazu bez konce*. Doktorskou práci *O zření v ohledu subjektivním* obhájil roku 1818 a stal se asistentem na pražské lékařské fakultě.

Pro vlastenecké názory se ale marně ucházel o profesuru. Teprve na mocnou přímluvu několika osob [pruský ministr kultury a vzdělávání Karl vom Stein zum Altenstein (1770-1840), lékař Johann Nepomuk Rust (1775-1840), vedoucí pruského vysokoškolského oddělení Johannes Schulze (1786-1869), přírodovědec Karl Asmund Rudolphi (1771-1832) a údajně i na přímluvou Goethovu, který také studoval proces vidění] byl angažován na univerzitu mimorakouskou, do tehdy pruské Vratislavi.

V roce 1827 se oženil s Julií Rudolphi (1800-1835), dcerou svého zastávce, v Berlíně působícího přírodovědce švédského původu Karla Asmunda Rudolphi (1771-1832). Měli spolu dvě dcery a dva syny. Ve Vratislavi mu na cholera zemřela manželka a obě dcery, zbyli mu dva synové. Starší syn Emanuel (1831-1882) se stal přírodovědcem, mladší syn Karel (1834-1868) vynikl jako malíř. Otec jej celý život finančně podporoval a nakonec i přežil.

Ve Vratislavi získal roku 1832 výkonný mikroskop. Svůj nejvýznamnější objev prezentoval Purkyně na sjezdu německých přírodovědců a lékařů v pražském Karolinu roku 1837, kde mezi prvními na světě přisoudil buňkám jejich stěžejní význam pro život. Ve Vratislavi také odváděl tvrdou badatelskou práci, která z něj činí zřejmě nejfrekventovanějšího eponyma české vědy: Purkyňova vlákna v srdci, Purkyňovy buňky v malém mozku, Purkyňovy obrázky (vnímání světla okem), Purkyňův jev (vnímání barev okem) a řada dalších po něm nazvaných útvarů a jevů.

V práci *O spánku, snech a stavech příbuzných* z roku 1857 Purkyně zdůraznil osvěžující a léčivou funkci

snů pro duševní rovnováhu. Předjímá tím budoucí Freudovy úvahy o snu, ale i Jungovu teorii kompenzační funkce snu. Ve stati *Individuální duševní ústrojí člověka* (1864-1866) Purkyně rozlišil dvě hlavní metody zkoumání lidské psychiky - *antropologickou*, která zkoumá souvislost duševních zvláštností s tělesnými, a *psychologickou*, jež je založena na vlastní vnitřní zkušenosti, na sebezpozorování. Třetí možností je *fenomenologická* metoda, která hledá souvislosti mezi výjevy duševního života. Jako jeden z mála českých vědců přijal ve své době Darwinovu evoluční teorii, což svědčí o jeho otevřenosti.

Roku 1850 se Purkyně vrátil na pražskou lékařskou fakultu. Založil fyziologický ústav, nad výzkumem už ale převládala činnost organizační a buditelská. Stal se členem londýnské Královské společnosti, vídeňské a pařížské akademie věd, poslancem zemského sněmu a nositelem Leopoldova rytířského řádu. Jen několik dní před smrtí byl rakouským císařem povýšen do rytířského stavu.

Roku 1853 založil časopis *Živa*.

Purkyněho lze považovat i za průkopníka v oblasti animovaného

filmu. V roce 1861 nechal podle svých nákresů vyrobit kotouč zobrazující animovanou sekvenci práce lidského srdce. Je to první známý případ užití této techniky (považované v té době za zábavnou hračku) pro výuku vědeckého oboru.

V Praze žil a zemřel ve Spálené ulici, což připomíná pamětní deska poblíž stanice metra Národní třída. Pochován je na vyšehradském Slavíně.

Jan Evangelista Purkyně se celý život věnoval také básnické tvorbě (v mládí měl dokonce v úmyslu se stát výlučně spisovatelem, doložené se několikrát v mládí podepsal *J. Purkyně, Dichter*), jeho básně a básnické překlady vyšly v jedenáctém svazku jeho sebraných spisů v roce 1968. Za svého života publikoval spíše jen v časopisech a dnes je jeho básnická tvorba (převažuje reflexivní a příležitostná lyrika, básně oslavující pantheistický pohled na svět, popisná lyrika po vzoru M. Z. Poláka a také satirické epigramy makarónským veršem, který Purkyně nazýval *hybridka* - hybrid dvou jazyků) v podstatě zapomenuta. Okrajově se věnoval také básnické tvorbě pro děti pod vlivem Františka Douchy.

Byl ale významným překladatelem poesie z němčiny a italštiny, mj. lyrických básní Friedricha Schillera. Jako vůbec první přeložil do češtiny Osvobozený Jeruzalém Torquata Tassa (z překladu byl ale za jeho života publikován jen první zpěv). Napsal také autobiografické spisy a slavistické práce. Velkou překážkou

ve vnímání jeho textů, ať původních či přeložených pro moderního čtenáře, je hojné užívání mnohdy velmi nepřírodných neologismů a podivných slovních tvarů, v původní i přeložené tvorbě využívá zejména časoměrný verš, který již česká poesie nevyužívá. Purkyně o této vadě věděl a proto za svého života

publikoval jen několik svých básní v časopisech; většina jeho básnické tvorby proto stále zůstává v rukopise. Jeho překlady z Friedricha Schillera nicméně zůstaly až do konce 19. století nepřekonané.

Zpracovala: Mirka Schullerová

d) RECEPTY

* Letní těstovinový salát

Ingredience

2 mladé cukety, 1 lilek, 2 zelené tenkostěnné papriky, 2 stroužky česneku, svazek jarní cibulky, 250 g těstovin Panzani, 1 plechovka tuňáka, sůl, mletý pepř, olivový olej

Postup

Cukety, lilek a papriky omyjeme, osušíme a nakrájíme na větší kusy, česnek na plátky.

Všechno nasypeme do pekáčku, pokropíme olejem, osolíme, lehce opepříme a dáme upéct do trouby. Občas promícháme. Upečené doměkka necháme vychladnout.

Do mísy nakrájíme na malé kousky cibulku i s natí, přidáme tuňáka, upečenou zeleninu a uvařené scezené těstoviny. Podle chuti dosolíme a opepříme, kdo chce, může ještě zakápnout olejem. Podáváme vychlazené.

* Proticholesterolová kvasnicová pomazánka

Ingredience

2 lžičky oleje, 2 cibule, 80 - 100 g čerstvých kvasnic, 6 lžic vody, 2 lžice strouhanky, 2 vejce, hořčice, sůl, čerstvá zelenina na ozdobení

Postup

Na oleji zvolna osmahneme drobně pokrájenou cibuli, přidáme kvasnice a opražíme. Když začnou hnědnout, přidáme strouhanku, podlijeme vodou a krátce podusíme. Zalijeme vejci a za stálého míchání necháme zhoustnout. Dochutíme hořčicí, osolíme a ještě teplé mažeme na topinky či toasty (pečené v topinkovači nebo nasucho na plechu) nebo vychladlou pomazánkou potíráme plátky chleba a ozdobíme zeleninou.

* Nádivka do kuřete

Počet porcí: na 1 kuře •

Ingredience

- houska
- 1,5 dcl mléka
- kuřecí játra
- 2 vejce
- česnek
- strouhanka

- majoránka
- sůl
- pepř
- petržel

Housku si namočíme ve vlažném mléce. Umeleme nebo naškrábeme kuřecí játra, případně

jiné. Utřeme si rozmačkaný česnek se solí. Kuřecí játra promícháme s máčenou houskou, s česnekem se solí a majoránkou. Přidáme nasekanou petržel a vše zpracujeme na finální nádivku do kuřete.

Zpracovala: Mirka Schullerová

e) HUMOR

*Slečna píše romantickou SMS svému milému: Jestli spíš, pošli mi své sny, jestli se směješ, pošli mi svůj úsměv, jestli pláčeš, pošli mi své slzy."
Milý posílá SMS: „Jsem na záchodě...“

*Z auta vystoupí naštvaný chlap a křičí na blondýnu za volantem druhého vozu...„Ty krávo, dělala jsi někdy řidičák?!“ „Určitě vícrát než ty, debile!

*Jde opilec po lese, nějak vrazí do stromu, a tak povídá: "Pardon, nezlobte se." Za chvíli zase bum do stromu a zase: "Pardon, já opravdu nechtěl." Když se to stane asi tak podesáté, rezignovaně si sedne na bobek a říká si: "No nic, radši počkám, až ten průvod přejde..."

*Jeptiška se jde vyzpovídat. "Pane faráři já mám takový hřích, že pod jeptišským rouchem nenosím spodní prádlo." Farář na to: "Takže 3x Otčenáš a cestou k oltáři pět kotmelců."

Zpracovala: Mirka Schullerová

f) ZAJÍMAVOSTI

Nejslavnější český knižní hrdina Švejk oslavil 90 let!

Legendární česká postavička Švejk měl výročí! A ne ledajaké. 1.3. tomu bylo přesně 90 let, co vyšel první díl knihy spisovatele Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*.

Od té doby byla kniha přeložena do 60 jazyků a zná ji celý svět! Vedle piva a hokeje je právě Švejk tím, na co si cizinci nejčastěji vzpomenou, když se řekne Česká republika.

Když se řekne Švejk, každý si okamžitě vybaví tvář Rudolfa Hrušínského (†73), který ztvárnil Švejka ve filmu, nebo malíře Josefa Ladu, který legendární knihu ilustroval.

Předlohou k postavě svérázného vojáka byl pražský občan a truhlář Josef Švejk (†74), který se v tehdejší rakouské armádě zúčastnil okupace Bosny a Hercegoviny. Ovšem nedlouho poté byl z vojenské služby kvůli idiotismu propuštěn a vrátil se opět do Prahy.

O nesmrtelné popularitě postavy svědčí i fakt, že Švejkovo jméno najdete na desítkách českých hospod a hotelů. Jen v Praze je jich nejméně devět. Nejlegendárnější z nich je pražský hostinec U Kalicha, který vlastní herec Tomáš Töpfer (60).

Švejk ve filmu

- První filmový přepis Švejka vznikl v roce 1926 jako němý snímek, do kterého režisér Karel Lamač obsadil herce Karla Nolla.
- Mnohem slavnější je ale dvojdílná adaptace Karla Steklého z roku 1956 s Rudolfem Hrušínským v hlavní roli.
- Klasikou české animované tvorby je loutkové zpracování tří příhod ze Švejkova života od výtvarníka Jiřího Trnky. Komentář namluvil Jan Werich.

Nejznámější hlášky

„Poslušně hlásím, pane obrlajtnant...“

„Tak nám zabili Ferdinanda...“

„Ty mne ještě neznáš, ale až mne poznáš, já tě přinutím až k pláči.“

Víte, že...

Mezi nejslavnější postavy z knihy patří nadporučík Lukáš, feldkurát Katz, poručík Dub či Švejkova bytná paní Müllerová.

Švejk má sochy v Polsku, na Slovensku, Ukrajině i Rusku.

Švejk vyšel i jako komiks. Jeho autorem je kreslíř a milovník piva Petr Urban.

Podle románu napsal americký skladatel Robert Kurka operu The Good Soldier Schweik (Dobry voják Švejk), která měla premiéru v dubnu roku 1958 v New Yorku.

Zpracovala: Mirka Schullerová

g) KULTURA

Obřad (The Rite)

thriller; 114 min; 2011.

Režie: Mikael Hafstrom

Produkce: Beau Flynn, Tripp Vinson

Scénář: Matt Baglio, Michael Petroni

Hrají: Anthony Hopkins, Alice Braga, Maria Grazia Cucinotta, Ciarán Hinds

Synopse

Film „Obřad“ je inspirovaný skutečnými událostmi, sleduje poněkud skeptického amerického studenta kněžského semináře Michaela Kovaka (Colin O'Donoghue). Ten navštívuje školu exorcizmu ve Vatikánu. Michael se během svého pobytu v Římě seznámí s neortodoxním knězem Otcem Lucasem (Anthony Hopkins), který mu ukáže i temnou stranou jeho víry.

USA 2011, thriller

Zpracovala: Mirka Schullerová

h) ZDRAVÍ

Aspirin

Nejstarší uměle vyrobený lék právě slaví 112. výročí.

Už ve starověku se ke snižování horečky a tlumení bolesti používal odvar z kůry vrby bílé (Salix alba). První pokusy o izolaci účinné látky, kyseliny salicylové, proběhly v roce 1826 a dále se hledala stabilní účinná forma.

V roce 1897 vyrobil derivát této kyseliny v chemicky čisté formě německý chemik a zaměstnanec společnosti Bayer Felixem Hoffman, který hledal antirevmatikum pro svého otce. Jako lék byl Aspirin patentován o dva roky později.

K nebývalému rozšíření po celém světě přispěla především vlna španělské chřipky. Ačkoli by se mohlo zdát, že aspirin je za tu dobu známý do posledního zrníčka, jeho účinky jsou neustále předmětem rozsáhlého bádání. Aspirin je pro mnohé první volbou při těch nejběžnějších zdravotních potížích, jako jsou bolesti hlavy, zubů, svalů a kloubů nebo při horečkách.

Kyselina acetylsalicylová, která je obsažená v tomto medikamentu, tlumí funkce takzvaných prostaglandinů, což jsou látky, které hrají klíčovou roli v procesu zánětů.

Nejnovější studie ovšem přinesly zajímavé objevy, především pozitivní účinek aspirinu v prevenci onemocnění rakovinou tlustého střeva. Známý jsou rovněž účinky léku jako prostředku pro snížení rizika kardiovaskulárních chorob.

Zjištění z posledních let naznačují, že kyselina acetylsalicylová má lidstvu stále co nabídnout, zejména v prevenci kardiovaskulárních i nádorových onemocnění. Kyselina acetylsalicylová totiž působí proti shlukování krevních destiček a dnes se běžně podává pacientům s prokázanou ischemickou chorobou srdeční a v rámci sekundární prevence srdečního infarktu a mozkových příhod.

Nefunguje to ovšem tak, že by si dejme tomu šedesátiletý muž s nadváhou řekl, že se bude proti infarktu chránit jedním spolknutým Aspirinem denně. V tomto případě je nutná návštěva kardiologa, až ten může o případném nasazení Aspirinu rozhodnout.

Kdo by se měl Aspirinu vyhnout?

Jako všechny léky může mít Aspirin i nežádoucí vedlejší účinky. Patří sem především podráždění žaludku, které se dá poměrně úspěšně eliminovat pomocí speciálního potahu tablety, nebo přidáním pomocných látek, aby se předešlo dráždění sliznice žaludku.

Aspirin by neměli brát lidé s astmatem a krvácivými stavy a lidé s žaludečními a dvanácterníkovými vředy. Aspirin není vhodný ani pro děti do dvanácti let a pro ženy v třetím trimestru těhotenství.

Při léčbě Aspirinem je důležité dodržovat pravidla jeho užívání. Tablety byste měli užívat s časovým odstupem čtyř až osmi hodin a nikdy nepřekročit dávku 4 gramy denně. Lék by se měl polykat po jídle a zapít dostatečným množstvím tekutiny. Při léčbě Aspirinem lékaři doporučují vyvarovat se alkoholu.

Zpracovala: Mirka Schullerová

Správná řešení:

Čeština:

Pepík pikal u pikoly a my jsme se šli schovat. (*POZOR! Slovo pikat ve smyslu odpočítávat při dětské hře na schovávanou píšeme s i.*) Pídil se po záhadě. Páv se pyšnil svými pírký. Tapír je lichokopytník. Chci okopírovat tento papír. Klopýtł o pytel písku. Netopýr létá v noci. Může si dovolit přepych. Spisovatel napsal další kapitolu. Piš menší písmena. Sbíral pyl na opylení pichlavých rostlin do pytlíčků. Nepíšekej pod oknem, kapitán spí. Ptakopysk je vodní zvíře. Listonoš roznáší dopisy a časopisy. Slepíš tu vázu? V obývacím pokoji chci mít plno knih. S poraněnou nohou doklopýtal až k myslivně. Nemohu ti to mít za zlé. Bude pykat za úmyslný trestný čin. Kdyby se nezmýlil, mohl mít dobré místo. Pyšnil se cizí myšlenkou. Uklouzla na umývárně a zlomila si ruku. Omítka vznikne smísením písku, vápna a vody. Napínali jsme uši, ale myší pískání jsme neslyšeli. My jsme ho hned poznali podle písklavého hlásku, rozčepýřeného peří a chmýří na hlavičce.

Hádanka:

ZIVNOSTENSKÁ BANKA